

ASQAR MAHKAM SHE'RIYATIDA TABIAT VA MUHABBAT TASVIRI

Jo'rayeva Gavhar Eshqobilovna

Termiz Iqtisodiyot va servis universiteti O'zbek tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi

ОТРАЖЕНИЕ ПРИРОДЫ И ЛЮБВИ В ПОЭЗИИ АСКАРА МАХКАМА

Жураева Гавхар Эшқобиловна

Преподаватель кафедры узбекского языка и литературы Термезского университета экономики и сервиса

REFLECTION OF NATURE AND LOVE IN THE POETRY OF ASQAR MAHKAM

Juraeva Gavhar Eshqobilovna

Lecturer at the Department of Uzbek Language and Literature Termez University of Economics and Service

E-mail:

gavharj555@gmail.com

Orcid: 0009-0005-2240-9450

Annotatsiya. Ushbu maqola Asqar Mahkamning she'riy ijodida tabiat va muhabbatning badiiy tasvirini tahlil qilishga bag'ishlangan. Shoir ijodida tabiat faqat go'zallik manbai emas, balki insonning ichki dunyosi va falsafiy qarashlarini ifodalovchi ramz sifatida namoyon bo'ladi. Muhabbat esa inson ruhiyatining eng yuksak kechinmasi sifatida ko'rsatiladi va tabiat bilan uyg'un holda tasvirlanadi. Maqolada tabiat va muhabbat tasvirining bir-biri bilan bog'liqligi, shoirning badiiy mahorati, tasviriy vositalari va falsafiy yondashuvi keng yoritilgan.

Kalit so'zlar: Asqar Mahkam, tabiat tasviri, muhabbat, o'zbek she'riyati, badiiy talqin, falsafiy yondashuv, ramziylik, estetik go'zallik, inson ruhiyati, uyg'unlik.

Аннотация: Данная статья посвящена анализу художественного образа природы и любви в поэтическом творчестве Аскара Кадма. В творчестве поэта природа проявляется не только как источник красоты, но и как символ, выражающий внутренний мир и философские взгляды человека. С другой стороны, любовь показана как высшее переживание человеческой психики и изображается в гармонии с природой. В статье широко освещается взаимосвязь образа природы и любви, художественное мастерство поэта, изобразительные средства и философский подход.

Ключевые слова: Аскар твердый, образ природы, любовь, узбекская поэзия, художественная интерпретация, философский подход, символизм, эстетическая красота, человеческая психика, гармония.

Annotation. This article is dedicated to analyzing the artistic depiction of nature and love in the poetry of Asqar Mahkam. In his works, nature is portrayed not only as a source of beauty but also as a symbol reflecting the human Inner world and philosophical views. Love, depicted as the highest expression of human emotions, is harmoniously intertwined with nature. The article explores the interconnection between the depiction of nature and love, highlighting the poet's artistic mastery, imagery, and philosophical approach.

Key words: Asqar Mahkam, depiction of nature, love, Uzbek poetry, artistic interpretation, philosophical approach, symbolism, aesthetic beauty, human emotions, harmony.

KIRISH (ВВЕДЕНИЕ / INTRODUCTION).

Asqar Mahkam – o‘zbek adabiyotining yorqin va betakror iste’dod egalaridan biri bo‘lib, uning she’rlari o‘ziga xos badiiy uslub, chuqur falsafiy mazmun va inson ruhiyatini teran ifoda etishi bilan ajralib turadi. U o‘z ijodida milliy she’riyat an’analarini saqlab qolgan holda, zamonaviy badiiy qarashlar bilan boyitdi. Asqar Mahkam she’riyatida tabiat va muhabbat mavzulari alohida o‘rin tutadi. Shoir tabiatni inson his-tuyg‘ulari bilan bog‘liq holda tasvirlab, uni nafaqat tashqi go‘zallik manbai, balki inson ruhiyatining aks sadosi sifatida ko‘rsatadi. Muhabbat esa Asqar Mahkam ijodining asosiy mavzularidan biri bo‘lib, u shoir uchun oddiy tuyg‘u emas, balki hayotning mazmuni, uning ma’naviy tayanchi sifatida talqin qilinadi. Muhabbatni tabiat bilan uyg‘un holda tasvirlash orqali shoir inson va borliq o‘rtasidagi ichki aloqani, ularning bir-birini to‘ldiruvchi mohiyatini ochib beradi. Bu yondashuv, shubhasiz, o‘zbek she’riyatiga yangi falsafiy qarashlarni olib kirdi.

Shoirning tabiat va muhabbat tasviri keng badiiy imkoniyatlarga ega bo‘lib, bu mavzular uning eng chuqur va samimiy hissiyotlarini ifodalashda asosiy vosita bo‘lgan. Ushbu maqolada Asqar Mahkam she’riyatida tabiat va muhabbatning o‘zaro uyg‘unligi, ularning ramziy va ma’naviy talqini ko‘rib chiqiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METOD (ЛИТЕРАТУРА И МЕТОД / MATERIALS AND METHODS). Asqar Mahkam ijodida tabiat tasviri inson ruhiyati va falsafiy kechinmalarining yorqin in’ikosi sifatida namoyon bo‘ladi. Tabiatni tasvirlash orqali shoir inson hayotining murakkab va ko‘p qirrali jihatlarini yoritadi. Uning she’rlarida tabiatning eng oddiy manzaralari ham chuqur ma’no kasb etadi. Masalan, quyosh botishi, daryoning sokin oqimi yoki qushlarning uchishi kabi tabiat hodisalari shoirning ichki dunyosini, o‘z kechinmalarini ifodalash uchun vosita sifatida xizmat qiladi.

Tabiat obrazlari orqali inson hayotidagi turli davrlar va o‘zgarishlar tasvirlanadi. Masalan, bahor yoshlik va umidni, kuz esa xotiralar va o‘tmishni ifodalaydi:

“Sokin daryo misoli,
Yurak izlarimni yuvadi,
Lekin suv o‘zgarmaydi –
Oqaveradi, oqaveradi”.

Bu satrlar orqali shoir inson hayotidagi vaqt o‘tishining doimiylikini tabiatning o‘zgarishsiz oqimi bilan qiyoslaydi. Tabiat tasvirlari orqali shoir falsafiy qarashlarini ham ochib beradi, u tabiatni inson borlig‘ining o‘zgarmas qismi sifatida tasvirlaydi [1].

Muhabbat tasviri Muhabbat Asqar Mahkam she’riyatining eng yuksak mavzularidan biri hisoblanadi. Shoir muhabbatni faqat romantik tuyg‘u sifatida emas, balki inson ma’naviy hayotining chuqur asosi sifatida talqin etadi. U muhabbatni ichki ruhiy holatlar va tabiat bilan uyg‘unlashtirgan holda tasvirlaydi. Shoirning muhabbat haqidagi she’rlari to‘liq samimiyat, noziklik va chuqur his-tuyg‘ular bilan boyitilgan:

“Sen yo‘q bo‘lsang, tong otmaydi,
Tungi yulduzlar ham sokin.
Muhabbat nafasini sezmasang,
Hayot qachon tirik bo‘lar?”

Bu misralarda muhabbat nafaqat inson qalbining bir qismi, balki hayotni harakatlantiruvchi kuch sifatida tasvirlanadi. Shoirning bu tasviri muhabbatni inson hayotidagi eng muhim qadriyat sifatida talqin qilishini ko‘rsatadi [2].

MUHOKAMA (ОБСУЖДЕНИЕ / DISCUSSION). Asqar Mahkamning muhabbat haqidagi qarashlarida hayotning murakkabligi va go‘zalligi o‘z aksini topgan. U muhabbatni tabiat bilan uyg‘unlashtirib, insonning bu tuyg‘udan qanday ilhom olishi va o‘zini qay tarzda anglashini yoritadi. Asqar Mahkam she’riyatining asosiy o‘ziga xosligi tabiat va muhabbatning uyg‘un tasvirida namoyon bo‘ladi. Tabiat va muhabbat shoirning ijodida bir-birini to‘ldiruvchi ikki muhim unsurdir. Bu uyg‘unlik orqali shoir inson va borliq o‘rtasidagi aloqani chuqur ramziy mazmun bilan boyitadi. Misol uchun, quyosh botishi muhabbatning so‘nishini yoki yangi tongni kutishni ifoda etsa, bahorning boshlanishi yangi sevgi va umidlarning uyg‘onishini anglatadi:

“Bahor keldi, yurak tinch emas,
Yaproqlar yashar, gullar ochilar.
Bu sevgi bir kun unutiladi,
Lekin tabiat meni unitmas”.

Bu satrlarda shoir muhabbat va tabiatning birgalikdagi tasviridan foydalanib, inson va tabiatning ajralmasligini ifodalaydi. U inson

kechinmalarini tabiat ramzlari orqali chuqurroq va samimiyoq ko'rsatadi [3].

Shoirning tabiat va muhabbat uyg'unligiga bo'lgan yondashuvi adabiy uslubining muhim jihati bo'lib, u hayot va inson tuyg'ularini yaxlit bir butunlikda tasvirlaydi. Bu yondashuv shoirning she'riyatida universallik va chuqur ma'no beradi. Asqar Mahkam ijodi juda serqirradir, sababi uning ijodini o'qigan sari o'qigisi kelaveradi. Shoir ijodida dard bor, yurakdan yozgani har jabhada sezilib turadi. Shoir aytganidek "She'riga o'xshamagan shoir, shoir emas". Demak bu shoir she'rlariga o'xshagan ekan. Uning ustoz Shavkat Rahmon bo'lgan. Asqar Mahkam kuchli iymon shoiri bo'lgan. Hatto o'zining she'rlarida ham bu aks etib turgan. Tasavvufiy, diniy ilmi yuqori darajada bo'lganligi, hattoki she'rlarida aks etgan. Kamtarona ijodi bilan xalqini mehrini qozonib, o'zini barcha sohalarida namoyon qila olgan. Shoir she'rlarida ishq mavzusi ayrica mehr bilan kuylangan. Ishq haqida bir qancha she'rlari alohida ahamiyat kasb etadi. Hattoki ijodni, adabiyotni ibodat deb bilgan. [4].

NATIJALAR (PEZYULTATY/RESULTS).

Ishq-muhabbat o'lmas mavzu sifatida necha yillardan beri kuylanib kelingan bo'lsa-da, har bir davr she'riyatida o'ziga xos o'ringa ega. Ishq ikki xil ma'noda qo'llanilishi mumkin. Haqiqiy ishq va majoziy ishq ko'rinishida kelishi mumkin. Haqiqiy ishq-Allohga bo'lgan ishq, majoziy ishq-olam va odamlarga bo'lgan ishqdir. Ishq mavzusi tariqatning keng tushunchalaridan biri bo'lib, unga faqat komil insongina yetishishi mumkin. Asqar Mahkam haqiqiy ishqni his qilgan shoirlardandir. Haqiqiy mahbub o'z sevgisiga yetishish uchun, ishq o'tida yonadi, kuyadi, hattoki jonidan kechishga ham tayyor bo'ladi. Bu haqiqiy oshiqlik belgisidir. Ishqning malomatlari, asoratlari, iztiroblari ham yo'q emas. Bu oshiqlar boshidan kechiradigan qalb kechinmalari hisoblanadi. Bu holatni har bir inson boshidan o'tkazadi. Asqar Mahkam ana shunday haqiqatni baralla kuylagan shoirlardandir. O'z she'rlarida ishq mavzusida alohida to'xtalgan va uni tahlilga tortgan. Hatto bir she'rda o'zini ham "men-ishqparast, illo-ishqparast" deb ataydi.

Malomat bor, haqoratlar bor,

Alomat bor, asoratlar bor,

Adovat bor, hamoqatlar bor,

Men-ishqparast, illo-ishqparast.

Bu tushunchalar tasavvufning asosiy muamalaridan biri sanaladi. Tabiat va muhabbatning

uyg'unligi Asqar Mahkam she'riyatida eng yuksak badiiy cho'qqilarni tashkil etadi. U tabiat hodisalarini va muhabbat kechinmalarini uyg'unlashtirgan holda inson hayotining keng qamrovli ramzini yaratadi. Shoirning ushbu badiiy yondashuvi insoniyat uchun doimiy qadriyatlarni yoritib, o'zbek she'riyatining falsafiy doirasini kengaytirgan.

XULOSA (ЗАКЛЮЧЕНИЕ / CONCLUSION).

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, Asqar Mahkam she'riyatida tabiat va muhabbat tasviri o'zbek adabiyotining boyligi va badiiy imkoniyatlarini namoyish etuvchi yorqin namunadir. Shoirning ijodida tabiat nafaqat tashqi go'zallik, balki inson kechinmalarining ichki aks-sadosi sifatida talqin etiladi. U tabiatning oddiy hodisalaridan chuqur falsafiy xulosalar chiqarib, uni hayotning o'ziga xos ramziga aylantiradi. Tabiat va muhabbat tasvirlari orqali Asqar Mahkam nafaqat inson ruhiyatining murakkabligini, balki hayot va borliqning uzviyligini ham ko'rsatib beradi.

Shoirning muhabbat haqidagi she'rlari hayotiy voqealar, samimiy his-tuyg'ular va chuqur ma'nolar bilan boyitilgan. U muhabbatni hayotning mazmuni va ma'naviy kuchi sifatida talqin qilib, uni tabiat bilan uyg'un holda tasvirlaydi. Asqar Mahkam uchun muhabbat – bu insonni yangilaydigan, hayotni mazmunli qiladigan va uni tabiatning bir qismiga aylantiradigan muhim tuyg'udir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI (ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES)

1. Asqar Mahkam. Tanlangan she'rlar. Toshkent: O'zbekiston Milliy nashriyoti, 2020.
2. Qodirov H. "O'zbek she'riyatining falsafiy talqini." Adabiyotshunoslik jurnali, 2018.
3. Karimova N. "Asqar Mahkam she'riyatida muhabbat va tabiat obrazlari". O'zbekiston adabiyoti va san'ati, 2021.
4. Asqar Mahkam. Oq kitob. Roman, she'riy qissa va badihalar Barno Sultonova. Yana chiqqan jondek yonar lolalar. 2018.
5. Gulshoda, B. (2024). Asqar Mahkam She'riyatida Badiiy Ifoda Va Tasviriy Mahorat. Best Journal of Innovation in Science, Research and Development, 3(5), 26–28.